

Center for Døvblindhed og Høretab

– Landsdækkende
helhedstilbud til børn, unge
og voksne med døvblindhed
eller høretab

Center for Døvblindhed og Høretab
Kollegievej 1
9000 Aalborg
Tlf. 97 64 72 00
CDH@rn.dk
www.CDH.rn.dk

August 2016

CENTER FOR DØVBLINDHED OG HØRETAB
– i gode hænder

Indhold

Et enestående tilbud	5
Forord af forstander Lars Søbye.	
Livslang vejledning til døvblindfødte	6
CDH's konsulentfunktion for døvblinde rådgiver mennesker med døvblindhed, pårørende og personalegrupper over hele landet.	
Stiller de rigtige spørgsmål	8
Geelsgaardskolen i Virum har stor glæde af CDH's rådgivning om kommunikation med en gruppe døvblinde elever.	
Livslang undervisning og læring	9
CDH's Undervisningsafdeling har skoletilbud til døvblindfødte børn, unge og voksne.	
Oliver har rykket sig meget	11
CDH yder en kæmpe indsats, siger Bettina Nielsen, mor til niårige Oliver, der bor i Bøgehuset på CDH.	
Botilbud til døvblindfødte i alle aldre	12
Nærvær og genkendelighed er nøgleord i CDH's botilbud, der omfatter et børnehus, et ungdomshjem og to boformer for voksne.	
Hver beboer er noget særligt	13
På CDH er alle medarbejdere stjerner, siger Birte Helmer, mor til 32-årige Sara, der bor på Kloden.	
Mange muligheder for aktivitet og samvær	15
Der er rum til udfoldelse af interesserne i Aktivitets- og samværstilbuddet til beboerne i CDH's botilbud for døvblindfødte.	
Rådgivningsforløb for børn med høretab	18
CDH's specialrådgivning for børn med høretab rådgiver forældre og centrale fagfolk i barnets nærmiljø.	
Har stor glæde af Lillians planer	20
Nellys forældre værdsætter besøgene af CDH's konsulent, der rådgiver dem i kommunikationen med Nelly.	
Specialiseret skoletilbud til elever med høretab	21
Elevernes kommunikationsform og funktionsniveau er udgangspunktet for al undervisning af børn med høretab.	

Det absolut bedste tilbud for Valdemar	23
Tegnsprogsmiljøet i CDH's skoletilbud er fantastisk for vores søn, siger Lars Haakonsen, far til niårige Valdemar.	
Uddannelser til unge og voksne med høretab	24
Unge tilbydes en STU-uddannelse på CDH, mens voksne med høretab tilgodeses med voksenundervisning.	
Rigtigt godt med en mentor	26
Peter Aage Jensen har fået bevilget studiehjælp hos CDH, mens han tager en uddannelse på AMU Nordjylland.	
Aflastnings- og botilbud	27
Elever med høretab tilbydes aflastningsophold i Planethuset, der også rummer et botilbud til unge med høretab.	
Det oplagte valg for Niklas	29
I Planethusets botilbud bor 20-årige Niklas med tre andre unge tegnsprogsbrugere, mens han trænes i voksenlivet.	
Stærkt samarbejde om specialerne	30
Det tværfaglige samarbejde er en vigtig del af indsatsen i CDH's Behandlings- og vejledningsafdeling.	
Landsdækkende Materialecenter	32
Et lille forlag på CDH udgiver visuelle og auditive specialundervisningsmaterialer.	
Uundværlige materialer	34
Lisa Aalbæk har stor glæde af CDH's tegn til tale-materialer, når hun sprogtræner med sønnen Kasper.	
Kvalitetssikring af kompetencerne	35
Systematisk kompetence- og vidensudvikling er afgørende for CDH's position som enestående tilbud.	
PD-projekt om partnerkompetence	36
Dorte Lindberg Jensen fik nye vinkler på pædagogjobbet gennem sin diplomuddannelse i specialpædagogik.	
Fakta om tilbuddene på CDH	38

Center for Døvblindhed og Høretab, CDH, er et højt-specialiseret helhedstilbud for børn, unge og voksne med døvblindhed eller høretab og evt. yderligere funktionsnedsættelser.

Centret er landsdækkende VISO/KaS-leverandør af rådgivning og vejledning til børn og unge med høretab samt døvblindfødte og døvblindblevne børn og unge. Hertil kommer opgaven som landsdækkende leverandør af rådgivning til døvblindfødte voksne samt en omfattende kursusvirksomhed inden for specialerne.

Foruden rådgivningsvirksomhed omfatter tilbuddene på døvblindeområdet skole- og undervisningstilbud, botilbud til børn, unge og voksne samt aktivitets- og samværstilbud.

På høretabsområdet er der landsdelsdækkende tilbud i form af skole- og undervisningstilbud til børn, unge og voksne samt aflastnings- og botilbud til

børn og unge fra kommunerne i Region Nordjylland samt Skive, Viborg, Randers, Norddjurs, Syddjurs og Favrskov Kommuner.

CDH har egen behandlingsafdeling og er hjemsted for Materialecentret, der er landsdækkende VISO-leverandør af visuelle og auditive informations-, undervisnings- og vejledningsmaterialer.

Centret beskæftiger et specialiseret team af pædagoger, lærere, talehørepædagoger, psykologer, socialrådgivere, audiologisk personale, syns- og hørekonsulenter, sygeplejersker, fysioterapeuter, ergoterapeuter, musikterapeuter, mobilityinstruktør m.v. CDH beskæftiger også administrationspersonale og kursuskonsulenter, lige såvel som service-medarbejdere, køkken- og husasssistenter m.v.

Der er endvidere tilknyttet et team af speciallæger til centret, der drives af Region Nordjylland.

Et enestående tilbud

Mange års erfaring og en fortløbende prioritering af kompetenceudvikling af de godt 330 medarbejdere har tilført Center for Døvblindhed og Høretab, CDH, stor ekspertise inden for døvblindhed og høretab. Vores ledestjerne er, at vi vil være et enestående tilbud inden for de to specialer. Vi vil til hver en tid lægge alle vores kræfter og al vores viden i at sikre, at børn, unge og voksne med tilknytning til CDH får de bedst mulige vilkår for at mestre deres eget liv med de forudsætninger, de har.

Som landsdækkende helhedstilbud til børn, unge og voksne med medfødt døvblindhed har CDH gennem årene opbygget stor ekspertise med den lille og meget specielle gruppe med dobbelt sansetab. Vi tilgodeser børn, unge og voksne med undervisning, botilbud, aktivitets- og samværstilbud og behandlingstilbud. Hertil kommer landsdækkende specialrådgivning og en omfattende kursusvirksomhed, som også omfatter børn med erhvervet døvblindhed.

På høretabsområdet har ekspertisen medført, at CDH nu også er landsdækkende inden for specialrådgivning, vejledning og kursusaktivitet i forhold til børn med høretab. Samtidig er centret fortsat landsdelsdækkende med undervisning, uddannelses- og botilbud til børn og voksne med høretab, herunder også børn og voksne med høretab og yderligere funktionsnedsættelser.

Materialecentret på CDH er også landsdækkende med deraf følgende forpligtelse til at tilgodese børn og voksne med behov for visuel kommunikation samt pårørende og fagpersonale med alle former for informations-, vejlednings- og undervisningsmateriale.

Vi er meget opmærksomme på, at det forpligter at være enestående. Vi skal konstant kunne efterleve de krav og forventninger, der naturligt knytter sig til at være en landsdækkende organisation. Vi skal tænke innovativt og udbygge vores viden om metoder og tilgange til arbejdet med vores målgrupper. Vores organisation skal være kendetegnet ved, at vi til stadighed udvikler vores faglighed og tværfaglighed, så vi bliver endnu dygtigere til at tilgodese de mennesker, der har helt særlige behov inden for kommunikation, social- og specialpædagogik.

På de følgende sider beskriver vi centrets tilbud. Jeg håber, beskrivelserne vil tydeliggøre, at vi på CDH gør alt for at leve op til vores mission, vision og værdier.

Med venlig hilsen
Forstander Lars Søbye

Livslang vejledning til døvblindfødte

CDH's konsulentfunktion for døvblinde rådgiver døvblindfødte i alle aldre ud fra deres aktuelle behov. Rådgivningen omfatter også døvblindblevne børn og unge over hele landet.

Døvblindhed er et sansetab, som kræver livslang vejledning med udgangspunkt i den døvblindes aktuelle livssituation. Nye boligforhold, nye personer, ændret helbredssituation, nye teknologiske muligheder osv. er blot nogle af de mange udfordringer, der møder den døvblindfødte i en foranderlig verden, og som nødvendiggør løbende vejledning med afsæt i de aktuelle behov.

CDH's konsulentfunktion for døvblinde har mange års erfaring med udredning af døvblindhed og rådgivning til døvblindfødte børn og voksne over hele landet. Centret forestår også landsdækkende udredning og vejledning af døvblindblevne børn og unge op til 18 år. Alt i alt omfatter rådgivningen omkring 95 børn og 135 voksne, inklusiv de ca. 60 døvblindfødte børn og voksne, der bor i CDH's botilbud.

Personalegrupper og pårørende

De 14 konsulenter servicerer børnehaver, skoler, døgntilbud, boformer, aktivitetstilbud m.v. med vejledning af personalegrupper, som arbejder med døvblinde. Tilbuddet omfatter også individuel vejledning af døvblinde og pårørende, ligesom der tilrettelægges kurser og undervisning for forældre og fagpersoner, der arbejder med døvblinde.

Et vigtigt element i rådgivningen er at afdække og påpege specifikke behov hos en døvblind borger, så kommunerne kvalificeres i deres beslutninger i forbindelse med eksempelvis skolegang, botilbud og boligindretning.

Grundig udredning

Mennesker med døvblindhed har mange forskellige problemstillinger, og en stor del af dem har tillægshandicap. For mange af dem gælder, at det dobbelte sansetab gør det vanskeligt for dem at benytte almindelige tilbud til døve eller blinde. I runde tal er 20 procent af alle med medfødt døvblindhed døve og blinde. Andre har en begrænset høre- eller synsfunktion eller en mindre syns- og hørefunktion.

C. Konsulenterne er altid klar til at drøfte aktuelle problemstillinger.

Konsulentfunktionens rådgivning omfatter ca. 100 børn og 120 voksne over hele landet.

Det er vigtigt at have præcis viden om den enkeltes funktioner for at kunne vejlede optimalt om kommunikation og samspil. Når der er mistanke om dobbelt sansetab hos et barn, bruger konsulenterne typisk op mod et halvt år på jævnlige observationer med fokus på barnets brug af syns- og hørefunktion og forudsætningerne for udvikling af samspil og kommunikation.

Udredningen foregår i tæt samarbejde med forældre, pædagoger i barnets nærmiljø og de involverede speciallæger. Konsulenterne arbejder bl.a. med videoanalyser, hvor de sammen med forældre og pædagoger drøfter barnets udtryk og mulighederne for at fremme kommunikationen. Konsulenterne kan også anvende forskellige høre- og synsprøvematerialer som led i udredningen.

Observationer på CDH

Konsulenterne foreslår ofte, at et barn kommer til observation på CDH nogle dage, så centrets syns- og hørespecialister kan foretage synsprøver og

audiologiske prøver på de tidspunkter, hvor barnet er mest frisk. Barnets forældre og en pædagog fra barnets hjemmemiljø deltager altid i observationerne. Alt efter behov kan CDH's psykologer, socialrådgivere, sygeplejersker, fysio- og ergoterapeuter m.v. også inddrages.

Hvis et barn vurderes at tilhøre CDH's målgruppe, vil konsulenterne løbende aflægge besøg og observere barnets udvikling. Ved besøgene udveksles der erfaringer med forældre og personale, ligesom der drøftes tiltag, der kan være med til at udbygge de kommunikative og funktionsmæssige færdigheder.

Specialrådgivningen til døvblinde under 18 år er finansieret af VISO/KaS, og forældre og personalegrupper kan kontakte CDH med henblik på vejledning. Når døvblindfødte fylder 18 år, skal henvendelserne ske via VISO (se www.socialstyrelsen.dk/viso). Døvblindblevne voksne får vejledning fra Center for Døve.

Stiller de rigtige spørgsmål

Birgitte Arild Nielsen finder det givende, at CDH's konsulenter vejleder ud fra observationer af personalets samspil og kommunikation med eleverne.

- Det er altid sundt, at nogle udefra kigger på ens praksis. Det rykker på selvforståelsen og giver nye idéer til arbejdet. Selvom de fleste af os har arbejdet med mennesker med døvblindhed i flere år, får vi altid meget ud af CDH's vejledning. Konsulenterne kender mange flere døvblinde, end vi gør, og de ser vores elever ud fra en anden kontekst, siger Birgitte Arild Nielsen, afdelingsleder i Spor 3 i Region Hovedstadens specialskole Geelsgaardskolen i Virum.

Geelsgaardskolen er et helhedstilbud til elever med forskellige funktionsnedsættelser. Elever med døvblindhed eller svære syns- og høretab indskrives i Spor 3, der er et helhedstilbud med skole- og fritidstilbud, STU, ungdomstilbud, botilbud og tilbud om aflastning.

Afdelingen har trukket på CDH's ekspertise i mange år og haft mange lærere og pædagoger på CDH's basisuddannelse i døvblindepædagogik. I det daglige arbejde i Spor 3 er sparringen med CDH's konsulentfunktion for døvblinde blevet en integreret del af indsatsen over for de aktuelt syv døvblinde elever.

Fælles temadage

- Vi samarbejder med konsulenterne på mange måder. Hvert år har vi f.eks. et planlægningsmøde, hvor vi afstemmer de overordnede gensidige forventninger til vejledningsforløbet.

- De seneste år har vi haft stor glæde af fælles temadage for personalet. Konsulenterne fra CDH

observerer vores kommunikation og samspil med de syv elever, både i undervisningen og i fritiden, på ture i skoven osv. De vejleder undervejs, så deres vejledning fungerer som en facilitering af vores processer. De laver også videooptagelser, som de gennemgår med os. Det virker rigtigt godt med den fælles feedback, siger Birgitte Arild Nielsen.

CDH's konsulenter bistår også Spor 3 med individuelle vejledninger, hvor de følger en elev gennem elevens skemaaktiviteter og løbende rådgiver lærere og pædagoger.

- Selvom en elev har gået i skole hos os i flere år, vil der altid være udviklingsmuligheder, som konsulenterne kan hjælpe os med at blive opmærksomme på. De forstår at stille de rigtige spørgsmål til vores praksis og har altid idéer til nye tiltag, siger Birgitte Arild Nielsen.

- Konsulenterne forestår også udredningerne i forhold til, om en elev hører til døvblindegruppen. De observerer, laver videooptagelser og har samtaler med forældre og personalet. Konsulenterne deltager også i afdelingens årlige elevobservationer, hvor de bidrager med refleksioner i forhold til de mål og metoder, som personalet arbejder med i hverdagen og som beskrives i de individuelle elevplaner, siger Birgitte Arild Nielsen.

Livslang undervisning og læring

I CDH's undervisningstilbud til døvblindfødte samarbejdes der tæt med fritids- og boligtilbuddene. Det tværfaglige samarbejde øger mulighederne for at understøtte eleverne i deres læring.

En stor viden om samspillet med døvblinde er afsættet for aktiviteterne i CDH's Undervisningsafdeling, der har skoletilbud til både børn, unge og voksne. Undervisningsafdelingen beskæftiger en erfaren stab af lærere, pædagoger og medhjælpere, der samarbejder tæt med fritids- og botilbuddene på CDH.

Det tværfaglige samarbejde bevirker, at medarbejderne i de forskellige tilbud deler tegn og væremåder, og at de kontinuerligt kan udveksle viden om den enkelte døvblindes kommunikations- og dagsform. Hermed øges mulighederne for at tilrettelægge en undervisning, der understøtter eleven bedst muligt i læringen.

Børneskole med trygge rammer

Tryghed, struktur og genkendelighed er nøgleord i børneskolen, hvor der både undervises en-til-en og i små grupper, som sammensættes ud fra pædagogiske overvejelser. Nogle elever kommunikerer med forskellige former for tegn, mimik og lyde, andre kommunikerer med kropslige signaler.

Ud fra kendskabet til den enkelte elev fokuserer lærerne på at tilrettelægge undervisningen, så den tilgodeser elevens kommunikationsform og kognitive formåen bedst muligt. Der arbejdes meget med taktilt støttede tegn og konkreter, og mange elever har glæde af symboler, fotos og tegninger. Hvis synsnedsættelsen ikke er for stor, kan nogle elever også lære de betydningsbærende tegn i det grundlæggende tegnsprog.

Alle sanser i spil

Lugte- og følesanserne har stor betydning for kommunikationen. Varmen fra et dyr og duften fra en

blomst kan give oplevelser, som der kan arbejdes videre med. Selvom eleverne ser dårligt, kan de have stor glæde af mapper med fotos, der er taget på udflugter. Oplevelserne kan danne basis for en dialog, som kan indeholde elementer fra f.eks. biologi, historie eller matematik.

Samarbejdet med hjemmene og Bøgehuset, centrets botilbud til børn, vægtes højt. Derfor har alle elever elevmapper, som skaber grobund for, at forældrene og medarbejderne i Bøgehuset kan tale videre med eleverne om deres oplevelser i skolen. Personalet bruger også videoanalyser som pædagogisk redskab i samarbejdet med forældrene og i det tværfaglige samarbejde på CDH.

Voksne døvblinde tilbydes f.eks. undervisning i brug af tablets og computer.

Fortsættes næste side.

Der arbejdes med alle sanser og mangeartede oplevelser i undervisningen.

Ungdomsuddannelse og voksenundervisning

Efter grundskoleforløbet har eleverne mulighed for at fortsætte på CDH's treårige STU-uddannelse, der er tilrettelagt for unge med døvblindhed. De fleste elever på STU kommer fra CDH's eget grundskoleforløb, men der optages også elever, der har gået i skole andre steder.

Målet med STU er at styrke de unges faglige, sociale og personlige kompetencer, så de bliver i stand til at mestre så meget af eget voksenliv som muligt og få størst mulig indflydelse på eget liv. Kommunikationen er integreret i alle elementer af uddannelsen, som veksler mellem skoleundervisning, praktikforløb og botræning.

I skoledelen arbejdes der med temaforløb og boglige fag ud fra en individuel vurdering af den enkeltes potentialer. De fleste elever afvikler praktikken i CDH's Aktivitets- og samværstilbud, og alle har en

ugentlig socialpædagogisk dag i deres botilbud. Voksne beboere på CDH tilbydes undervisningsforløb under loven om kompenserende specialundervisning. Forløbene tilrettelægges individuelt i samarbejde med botilbuddene og Aktivitets- og samværstilbuddet og kan byde på alt fra undervisning i skriftlighed på computer til udvikling af tegnforråd og træning i at færdes uden for CDH's kendte rammer.

Oliver har rykket sig meget

- CDH yder en kæmpe indsats for Oliver. Da han efter en periode med sygdom fik en uheldig adfærd, afsatte de med det samme ressourcer til at arbejde ekstra med ham, både i skolen og i Bøgehuset. Nu trives han igen, og vi kan se, at han rykker sig enormt, siger Bettina Nielsen.

Bettina Nielsen er mor til 12-årige Oliver, der har boet på Bøgehuset, CDH's botilbud for døvblinde børn, siden han var fire år. Oliver er stærkt hjerneskadet og plejekrævende, så forældrene måtte opgive at have ham boende hjemme, da han var to år.

De første par år boede han på et specialbørnehjem nær deres hjem i Himmerland, men hans kommunikationsproblemer var så store, at forældrene valgte at flytte ham til Bøgehuset.

Forstår mere

- På CDH er medarbejderne uddannet til at arbejde med mange kommunikationsformer. De er rigtig gode til at tolke Olivers kropssprog og få ham til at åbne op. I skolen arbejder de meget enkelt-en. Oliver kan ikke tale eller bruge tegnsprog, så de arbejder med tegn til tale og med konkrete og billeder.

- Der er sket meget med hans kommunikation de seneste år. Hans forståelse er blevet bedre. Han er blevet bedre til at høre efter og gøre det, der bliver sagt. Han er også blevet bedre til at vise med sit kropssprog, hvad han vil. Han kan f.eks. kravle hen og hente noget. Han kan også tage os i hånden for at vise os noget. Det er blevet lettere for os at tyde ham.

Bettina Nielsen glæder sig over, at Olivers kommunikation har udviklet sig meget.

- I skolen og Bøgehuset laver de nogle gange videooptagelser af hans hverdag i samarbejde med den konsulent fra CDH, der har fulgt ham, siden han var et år. Så drøfter de på fællesmøder, hvad de kan se af reaktioner, og hvordan man kan arbejde videre på at styrke hans kommunikation. Jeg er tit med til møderne. Det er en kæmpe fordel, at vi alle arbejder i samme retning med Oliver, siger Bettina Nielsen.

Selvom det var meget svært for Bettina Nielsen og hendes mand at give slip på Oliver, da han var lille, har de aldrig fortrudt deres beslutning.

- Vi har slet ikke de pædagogiske redskaber og det overskud, som de har på CDH. Men vi har overskud til at følge hans udvikling og hygge med ham. Hvis han boede hjemme, ville det hele gå op i praktiske problemer. Vi ville slet ikke have kræfterne til at tilgodese ham og hans to yngre søstre. Han ville måske være lukket meget mere inde i sig selv, siger Bettina Nielsen.

Botilbud til døvblindfødte i alle aldre

Nærvær, genkendelighed og overskuelighed er nøgleord i CDH's botilbud, der tilgodeser døvblindfødtes særlige udfordringer og behov.

CDH's ekspertise på døvblindeområdet bevirker, at mange forældre til døvblindfødte ønsker, at deres børn skal til Aalborg, og at de også skal leve deres voksenliv i Aalborg. En anden årsag til søgningen mod CDH er, at det er stort set umuligt for døvblindfødte at finde sammen med ligestillede andre steder i landet.

CDH har gennem årene udbygget boformerne, så de svarer til efterspørgslen og tidens krav til boligstandard. I øjeblikket bor der cirka 60 døvblindfødte i CDH's botilbud, der omfatter børnetilbuddet Bøgehuset, ungetilbuddet Ungdomshjemmet og to voksentilbud, Danalien og Kloden.

Nærvær, genkendelighed og overskuelighed er nøgleord for botilbuddene, der tilgodeser døvblindes særlige handicap og det forhold, at mange døvblinde har tillægshandicap. Kendetegnende for boligerne er bl.a., at de er indrettet med ledelinjer i gulvene, taktile pejlemærker på væggene, differentieret materialevalg og brug af kontrastfarver og markeringsstriber, som giver beboerne optimal mulighed for at færdes på egen hånd.

En tryk opvækst i Bøgehuset

Det er svært for forældre til et handicappet barn at beslutte, at de ikke kan have barnet boende hjemme. For forældre til døvblindfødte kan det være endnu sværere, fordi de ofte bor langt fra Aalborg og derfor måske ikke kan se barnet så ofte. Derfor er det altafgørende for CDH, at børnene sikres en god og tryk opvækst i nært samarbejde med forældrene.

Fællesskabet vægtes højt, men de unge på Ungdomshjemmet dyrker også egne interesser på deres værelser.

I Bøgehuset bor børnene i hjemlige omgivelser med en personalestab, der er specialuddannet til at tilgodese børnene med den bedst mulige omsorg og udvikling.

Børnene har egne værelser, men er ofte samlet i fællesrummene. Efter skoletid går de til fritidsaktiviteter som f.eks. svømning. De leger, går ture, er med ude at handle osv. Weekenderne kan byde på alt fra gårdbesøg til sejlture på Limfjorden, besøg i dyreparker og udflugter til skov og strand, og medarbejderne ledsager gerne børnene på turen, når de skal hjem til forældrene på weekend.

Ungt liv i Ungdomshjemmet

CDH's undervisningstilbud og de forskellige botilbud ligger tæt på hinanden. Medarbejderne har gode muligheder for at samarbejde om børnene på tværs af tilbuddene, og derfor går det som regel problemfrit, når børnene flytter fra Bøgehuset til Ungdomshjemmet.

Hvor hverdagen i Bøgehuset er meget familiær, lægges der i Ungdomshjemmet vægt på, at de unge får mulighed for at undersøge, hvad voksenlivet kan byde på. De skal have indflydelse på eget liv og mulighed for at udfolde egne interesser på deres værelser. Fællesskabet vægtes også højt, og samværet styrkes bl.a. gennem fælles aktiviteter som madlavning, fester og ture ud af huset.

I hverdagen deltager de unge i de praktiske opgaver i den udstrækning, de magter det, så de bliver så selvhjulpne som muligt. Nogle af dem går på CDH's STU-uddannelse, andre deltager i Aktivitets- og samværstilbuddet. Alle unge har en ugentlig socialpædagogisk dag, hvor de får trænet og udviklet de kommunikative færdighe-

der, dyrker deres interesser og får klaret praktiske gøremål ud fra egne ønsker.

Egne moderne lejligheder

Når de unge skal flytte til et voksentilbud, kommer helheden i CDH's tilbud igen til sin ret. De unge kommer til at bo med beboere, de kender, og møder en personalegruppe, der kender deres personlighed og forstår at kommunikere med dem.

På Danalien og Kloden bor beboerne i moderne, personligt indrettede lejligheder med adgang til gode fællesfaciliteter. Medarbejderne arrangerer ofte udflugter, hyggeaftener og andre aktiviteter, som giver fælles oplevelser og nye input til kommunikationen.

De fleste af beboerne er i Aktivitets- og samværstilbuddet fire dage om ugen, men hverdagen i botilbuddene afspejler, at der er stor forskel på beboernes alder og funktionsniveau og deres ønsker til hverdagens aktiviteter. Nogle vil gerne ud at gå i fritiden, mens andre foretrækker at slappe af i deres lejlighed eller drikke kaffe i fælleskøkkenet.

Hver beboer er noget helt særligt

- Jeg siger altid, at jeg fik mit liv igen, da Sara kom til CDH. Det er en gave at opleve medarbejdernes engagement og kompetencer. Beboergruppen på Kloden er meget differentieret. Alle har helt specielle behov. Jeg plejer at sige, at CDH er eksperter i originalitetspleje. Her får beboerne lov til at være de mennesker, de er, med de ressourcer, de hver især har, siger Birte Helmer, mor til 32-årige Sara, der bor på Kloden.

Sara er stærkt hjerneskadet på grund af en virusinfektion, som Birte Helmer blev udsat for under graviditeten. Hun er næsten døv, hun kan ikke bearbejde synsindtryk, hun har epilepsi og flere organiske

sygdomme og sidder i kørestol. Hun boede hjemme med lidt aflastning, til hun var 10 år. Derefter var hun på to forskellige institutioner på Sjælland alle hverdage.

- Jeg syntes ikke, de steder fungerede for Sara. Da hun blev 18 år og skulle have et voksentilbud, foreslog en vejleder, at Sara kom på CDH's Ungdomshjem. Det er et stort skridt at sende sin datter til Aalborg, når man bor ved Lilleleje, men det er ikke mors besøg, der skal skabe en god tilværelse. Det er en velfungerende hverdag. Og det fik Sara på Ungdomshjemmet, siger Birte Helmer.

Fortsættes næste side.

Birte Helmer føler sig altid velkommen, når hun besøger Sara og overnatter i hendes lejlighed på Kloden.

Gode til at tolke kropssproget

Da Sara flyttede fra Ungdomshjemmet til CDH's voksentilbud Kloden, fulgte nogle af medarbejderne fra Ungdomshjemmet med. Det betød, at det indgående kendskab til Sara også fulgte med – til stor glæde for Birte Helmer.

Det er meget svært at kommunikere med Sara, der især profiterer af lugte- og følesanserne. Men personalet arbejder også med tale, tegn og konkreter i deres kommunikation med Sara. De er gode til at tolke hendes kropssprog og vidensdele nye tiltag uanset succesrate.

- Jeg plejer at sige til personalet, at der ikke er nogen statister på Kloden. De er alle sammen stjerner. Jeg føler mig altid velkommen, når jeg besøger Sara og overnatter i hendes lejlighed. Det er fantastisk at opleve alt det, de gør for hende. Hun har en gangvogn, så hun kan gå rundt på Kloden, og i lejligheden er der en handi-sling,

som medarbejderne kan sætte hende i, så hun kan bevæge sig rundt på arealet indendørs.

- I aktivitetstilbuddet er Sara meget glad for sansemotoriske oplevelser. Hun elsker vand. Hun er som en fisk, når hun svømmer, hun nyder et fodbad og er rigtig glad for frisk luft - også når det regner. Når jeg besøger hende, bliver jeg altid slået af den ro, der er på Kloden. Arbejdet er krævende, og der sker mange uforudsete ting, men medarbejderne formår at skabe en rolig hverdag for beboerne.

- I det daglige taler jeg ikke med personalet i tide og utide, for jeg ved, at Sara har det godt. Men vi sms'er eller mailer, hvis der er et eller andet. I sommer fik jeg en sms med nogle skønne fotos af Sara, der gik med sin gangvogn ude i solen. Sådan noget bliver man da rigtig glad af, siger Birte Helmer.

Skovhuset appellerer til gåture i Hammer Bakker.

Mange muligheder for aktivitet og samvær

Der er rum til udfoldelse af mange interesser i CDH's Aktivitets- og samværstilbud til beboerne fra centrets botilbud til døvblindfødte.

Mulighederne for at tilgodese den enkelte brugers behov og formåen er store i CDH's Aktivitets- og samværstilbud til unge og voksne beboere fra centrets botilbud. Aktivitets- og samværstilbuddet råder over det smukt beliggende Skovhuset i Hammer Bakker nord for Aalborg og det store Aktivitetshuset, der er placeret i tilknytning til botilbuddet Danalien i Aalborg.

I løbet af 2016 vil de to aktivitetstilbud blive suppleret af et tredje, da antallet af brugere er stigende. Det nye tilbud indrettes på Kollegievej 1, meget tæt på resten af CDH's afdelinger.

Rum til at leve interesser ud

De cirka 45 brugere af Aktivitets- og samværstilbuddet er på vidt forskellige udviklingstrin, og aldersspredningen er stor. Derfor er det væsentligt for personalet at få afdækket, hvad den enkelte interesserer sig for, så alle får rum til at leve deres interesser ud. Sideløbende arbejdes der på at præsentere beboerne for nye muligheder, som kan vise sig at give dem gode oplevelser.

De fleste voksne brugere benytter Aktivitets- og samværstilbuddet fire dage om ugen og har en ugentlig socialpædagogisk dag i deres botilbud, mens de unge elever i STU-undervisningen afvikler deres praktikforløb i Aktivitets- og samværstilbuddet.

Fortsættes næste side.

Der bliver produceret meget brænde i Skovhuset.

Brugerne er fordelt i grupper, der er tilknyttet et fast team på fire-fem medarbejdere. Gruppefordelingen bevirker, at brugerne altid er omgivet af medarbejdere, som kender deres interesser og er vant til at kommunikere med dem.

Naturens glæder

Skovhuset ligger midt i Hammer Bakker, hvor der er rig mulighed for udendørs aktiviteter og fysiske udfoldelser. Der er drivhuse, som skal passes, der bygges shelters, hugges brænde, filtes på gårdspladsen, dases i hængekøjen og hygges ved bålpladsen. CDH råder også over et stykke skov, hvor brugerne kan fælde træer og nyde naturen.

Inde i Skovhuset er der bl.a. træværksted og kreativt rum, men man kan f.eks. også hjælpe til i køkkenet eller slappe af i spabadet.

Det kropslige og det kreative

Aktivitetshuset ligger midt i byen, tæt på forretninger og Sohngårdsholmparken, der er et yndet mål for spadsereture. I haven er der bålplads og gynger, som frister på lune dage, og inden døre er der fine muligheder for at dyrke det kropslige og det kreative.

Huset rummer bl.a. et stort varmtvandsbassin med gode omklædningsfaciliteter. Der er også en

Det kræver koncentration at fremstille flotte fuglehuse.

Det er dejligt at slappe af med en gang massage.

Mange beboere nyder at boltre sig i svømmebassinet i Aktivitetshuset.

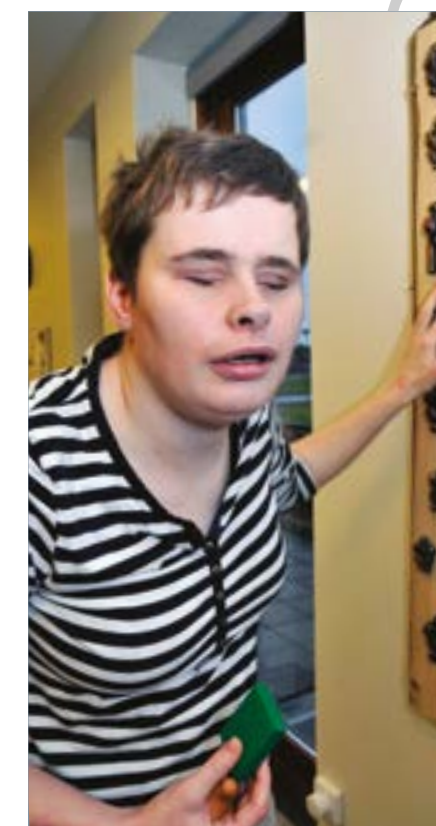
sauna, som er indrettet til handicappede, der er spabad og gode muligheder for massage og anden wellness. Et snoezelrum er der også. De kreative udfoldelser omfatter bl.a. syning, keramik og madlavning.

Med hensyntagen til "dagsformen"

Samspejlet og kommunikationen med brugerne er afgørende for, at der kan tilrettelægges aktiviteter, der tilgodeser den enkeltes behov. Derfor samarbejder Aktivitets- og samværstilbuddet tæt med botilbuddene. Hver morgen møder medarbejderne i Aktivitets- og samværstilbuddet ind i botilbuddene og hjælper med beboernes påklædning og morgenmad. De ledsager også beboerne hjem om eftermiddagen.

Den tætte dialog med medarbejderne i botilbuddene øger indsigten i brugernes "dagsform" og gør det muligt at tilrettelægge dagens aktiviteter med maksimal hensyntagen til den enkelte. Medarbejderne i Aktivitets- og samværstilbuddet samarbejder også tæt med CDH's Behandlings- og vejledningsafdeling, så indsatsen i forhold til den enkelte koordineres maksimalt.

Ved højtiderne er der tit arrangementer, hvor lærere, pædagoger, behandlere og beboere fra de forskellige tilbud deltager på kryds og tværs. Der arrangeres også udflugter, hvor flere beboer- og personalegrupper deltager. En stor begivenhed er den årlige sommerfest, hvor beboere fra andre handicapinstitutioner inviteres til Skovhusfest med grillmad, livemusik og fornøjelige temaaktiviteter.

Selvom Heidi er blind, kan hun fremstille fantastiske vægfigurer.

Rådgivningsforløb for børn med høretab

CDH's specialrådgivning for børn med høretab yder rådgivning til forældre, dagplejere, pædagoger, lærere og andre centrale fagfolk i barnets nærmiljø.

De pædagogiske konsulenter observerer og rådgiver om småbørn med høretab.

Siden 2014 har CDH's rådgivning for børn med høretab haft status som højtspecialiseret tilbud under Socialstyrelsens VISO/KaS-organisation. Heraf følger, at CDH har til opgave at yde landsdækkende specialrådgivning til børn med høretab i alderen 0-18 år i den udstrækning, kommunernes egne tilbud ikke er tilstrækkelige.

Specialrådgivningen medvirker til at understøtte og kvalificere den kommunale indsats over for barnet. Rådgivningen omfatter vederlagsfri småbørnsvejledning af forældre, dagplejere, pæda-

goger og øvrige fagfolk i barnets nærmiljø samt rådgivning af lærere, pædagoger m.v. i skoler, der modtager elever med høretab.

Hertil kommer en omfattende kursusvirksomhed med såvel almene kurser som individuelt tilrettelagte kurser for forældre, øvrige pårørende og centrale fagpersoner, der arbejder med børnene.

Småbørnsvejledning

En henvendelse til specialrådgivningen kommer typisk fra Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) i barnets hjemkommune, men den kan også komme fra forældre, børnehaver, skoler eller andre faglige instanser.

Indsatsen indledes som regel med, at konsulenter observerer barnet i nærmiljøet. Ud fra observationerne aftales den videre indsats, der er et individuelt tilrettelagt rådgivningsforløb. CDH samarbejder tæt med PPR, forældre, pædagoger og øvrige fagfolk i forløbet, så barnet støttes så optimalt som muligt i dets auditive, sproglige og kommunikative udvikling.

Børn med høretab er en lille og uhomogen gruppe, hvor den audiologiske behandling varierer efter typen og graden af høretab. Børnene har ofte en del, der skal indhentes i forhold til normalthørende børn. Deres udviklingstempo og forudsætninger er forskellige, og derfor er det af stor betydning, at der sættes ind med den rette indsats så tidligt som muligt efter, at høretabet er konstateret.

Som en del af rådgivningen kan der tilrettelægges særlige udrednings- og observationsforløb, hvor

Skolekonsulenterne rådgiver og informerer klasserne om høretab.

CDH's team af talehørepædagoger, audiologisk personale, psykologer, fysio- og ergoterapeuter, musikterapeut m.v. undersøger barnet og udarbejder tværfaglige vurderinger, som danner grundlag for tilrettelæggelsen af den videre indsats.

Mange AVT-forløb

CDH forestår mange AVT-forløb (Auditory Verbal Therapy) for børn med høretab. AVT-metoden tager sigte på at udvikle barnets hørelse og talesprog gennem undervisning af forældrene og rådgivning til personalet i barnets dagtilbud. AVT-metoden har vist sig særdeles effektiv til træning af hørelse og talesprog hos hovedparten af børn med høretab.

Hos børn, der har svære forudsætninger for at udvikle tale og hørelse, er der mulighed for at sætte ind med visuelt baserede træningsmetoder.

Konsulenterne guider løbende forældre, dagpleje og børnehaver i lytte- og sprogstimulering,

ligesom de observerer, hvordan barnet indgår i socialt samspil med andre børn. Ud fra observationerne vejledes forældre og fagpersonalet i, hvordan de bedst kan hjælpe barnet til at indgå i aktiviteter med andre børn.

Med mellemrum samler CDH små grupper af børn til "Lyt, leg og lær"-forløb på centret. Formålet med forløbene er at styrke børnenes hørelse, sprog og kommunikation og give dem gode oplevelser sammen med andre børn med høreapparater eller CI. Forældre, dagplejere og pædagoger fra børnenes dagtilbud deltager i dele af forløbet, så alle parter får ny viden om mulighederne for auditiv og sproglig stimulering af børnene.

Rådgivning i klassen

Når børnene skal begynde i skolen, har PPR mulighed for at inddrage CDH's skolerådgivning i indsatsen for at sikre en god inklusion. Skolerådgivningen omfatter både de pædagogiske, de tekniske, de fysiske og de psykiske aspekter, der er forbundet med at have en elev med høretab i klassen. Derfor er rådgivningsteamet sammensat af lærere, talehørepædagoger og teknikere med ekspertise inden for hver deres felt.

Konsulenterne rådgiver om lyddæmpning og anbefaler ofte, at der foretages akustiske målinger. De ser på lysforhold og indretning af klasse-lokalet, da det er vigtigt, at eleven sidder rigtigt i forhold til læreren og kammeraterne. De under-viser klassekammeraterne i, hvad det vil sige at have høretab og lader dem "prøve et høretab" ved hjælp af ørebøffer m.v.

Konsulenterne bistår også skolerne med afprøvning og vurdering af høreteknisk udstyr, herunder bl.a. lærermikrofoner og elevmikrofoner. Konsulenterne vurderer, om teknologien kommer eleven til gode, og instruerer i brugen af udstyr og tilrettelæggelse af undervisningen. Rådgivningen omfatter ligeledes klassekulturen, da inkluderende samværsformer er afgørende for elevens indlæring og trivsel.

Jill Hermansen (tv)
får mange gode råd,
når Lillian Borregaard
observerer hendes
træning med Nelly.

Har stor glæde af Lillians planer

Da femårige Nelly var tre måneder gammel, fik hun høreapparater på grund af et medfødt høretab. Få måneder senere mistede hun hørelsen helt. Da hun var 11 måneder, blev hun CI-opereret på begge ører på Aarhus Universitetshospital, og det næste halve års tid fulgte forældrene, Jill Hermansen og Dennis Nielsen fra Brovst, et AVT-forløb på Universitetshospitalet. Herefter kom pædagogisk konsulent Lillian Borregaard fra CDH's småbørnsvejledning på banen.

- Det er guld værd for os, at vi får rådgivning af Lillian. I begyndelsen kom hun på besøg hos os en gang om ugen. Hun kom også i dagplejen en gang om ugen. Nu kommer hun her og i børnehaven cirka en gang om måneden. Vi får altid nogle gode planer at arbejde ud fra, og vi kan altid ringe til hende, hvis vi har brug for nogle gode råd, siger Jill Hermansen.

Rådgiver om kommunikationen

Lillian Borregaard arbejder ud fra AVT-metoden i rådgivningen af Nellys forældre og pædagogerne i børnehaven. Hun tester Nellys evne til at høre, forstå og tale og instruerer forældre og pædagoger i

deres kommunikation med Nelly ud fra de fokusområder, som hun vurderer, at der aktuelt er behov for at træne.

- Nelly har f.eks. svært ved at forstå begreber som foran, bagved, til siden osv. Derfor har Lillian haft et spil med, hvor vi kan lege begreberne ind med Nelly. Træningen fokuserer nu meget på Nellys hukommelse, så Lillian har bl.a. givet os idéer til, hvor vi kan huske og tegne tre-fire ting, som Bamse ønsker til sin fødselsdag.

- Når vi er ude at handle, træner vi også hukommelsen. Jeg siger f.eks., at vi skal købe mælk, smør, rugbrød og yoghurt, og så spørger jeg Nelly, om hun kan huske, hvad vi skal købe, fortæller Jill Hermansen.

Et par gange om året holder Nellys forældre og pædagogerne i børnehaven et fælles møde med Lillian Borregaard for at drøfte Nellys udvikling og aftale, hvordan der fremadrettet skal arbejdes på at stimulere Nellys sprog og forståelse bedst muligt.

Specialiseret skoletilbud til elever med høretab

Elevernes individuelle kommunikationsform og funktionsniveau er udgangspunktet for al undervisning af børn med høretab på CDH.

Det kræver en mangesidet viden at undervise i CDH's skoletilbud til elever med høretab. Lærerne skal have stor ekspertise inden for visuel kommunikation, men de skal også have indsigt i mange former for funktionsnedsættelser og være i stand til at tilrettelægge undervisningen ud fra den enkeltes funktionsniveau.

Skoletilbuddet er specialiseret i undervisning af elever, der har behov for visuel kommunikation i større eller mindre omfang. Derfor arbejdes der både med dansk, tegnsprog, tegn til tale og støtte-tegn.

Foruden høretabet har mange af eleverne yderligere funktionsnedsættelser som f.eks. syns- og hørselsnedsættelse, autisme, ADHD, hjerneskader, forskellige syndromer eller generelle udviklingsvanskeligheder. Det uensartede elevgrundlag stiller store krav til personalets kompetencer.

Alle lærere og pædagoger har en diplomuddannelse i specialpædagogik, og fagligheden styrkes løbende gennem efteruddannelser, da det er afgørende for CDH, at personalets kompetencer altid modsvarer den aktuelle elevgruppes behov.

Med udgangspunkt i kompetencerne

Undervisningen i skoletilbuddet tager

Fortsættes næste side.

Det er godt at have styr på dagens program.

Al undervisning tager udgangspunkt i den enkeltes kompetencer og kommunikationsform.

Ildrætslektionerne tilrettelægges ud fra APA-metoderne, hvor alle elever kan udfolde sig.

udgangspunkt i folkeskolens fagrække og den enkelte elevs kompetencer og kommunikationsform. Nogle elever er helt døve og kommunikerer udelukkende med tegnsprog. Andre kommunikerer i varierende grad med tale og understøttende tegn. Kognitivt er eleverne på forskellige niveauer, og de kan have koncentrationsproblemer eller synshandicap i tillæg.

Lærerne lægger stor vægt på at afdække den enkeltes sprogkode og evne til at forstå, hvad han eller hun hører eller læser. Der udarbejdes udførlige elevplaner, som beskriver den enkelte elevs kompetencer og udviklingsmuligheder, og handleplaner, der skal gøre det muligt at nå målene i undervisningen.

Elevplanerne bruges dels som arbejdsredskab til at sikre struktur i arbejdet med læringsmålene, dels som dokumentation til elevens hjemkommune. Elevplanerne benyttes også ved de jævnlige forældresamtaler. Forældresamarbejdet prioriteres højt, da et godt samarbejde med hjemmet er med til at styrke elevernes trivsel og dermed også deres indlæringssevne.

Optimale forhold

CDH's store ekspertise inden for høretabsområdet understreges af de fysiske rammer, hvor forholdene er optimale. Lys- og lydforholdene i klasselokalerne er afstemt efter elevernes særlige udfordringer, og der er personalemæssige ressourcer til en høj grad af individuel undervisning og undervisning af små elevgrupper.

Hvis der opstår problemer med et teknisk hjælpemiddel, f.eks. et høreapparat, kan centrets audiologiske personale træde til med det samme, og det har stor værdi for mange af eleverne, at skoletilbuddet kan tilbyde talehøreundervisning ved siden af undervisningen. Talehøreundervisningen understøtter elevernes mulighed for at benytte hørelsen optimalt og for at øve udtale af ord og sætninger.

Efter behov tilbydes eleverne også træning med fysioterapeut og ergoterapeut, ligesom de kan deltage i musikterapi og rideterapi. I bestræbelserne på at skabe optimale betingelser for den enkelte elevs læring kan skoletilbuddet ligeledes tilbyde psykologiske udredninger og undersøgelser hos de speciallæger, der er tilknyttet centret.

Det absolut bedste tilbud for Valdemar

Niårige Valdemar Haakonsen har 60 kilometers transport fra hjemmet i Bjergby til CDH's skoletilbud til elever med høretab. Men forældrene har aldrig været i tvivl om, at CDH er det rigtige sted for sønnen.

Valdemar er født med høretab, og kognitivt er han ikke alderssvarende. Han kan høre og forstå det talte sprog, når han har høreapparater på, men han kommunikerer med tegnsprog, da han ikke har et verbalt sprog. Og netop derfor er der ingen lokale tilbud, der matcher Valdemars behov.

- Tegnsprogsmiljøet er helt fantastisk for Valdemar. Han er blevet vildt god til at kommunikere. Det største problem er faktisk, at hans mor og jeg har svært ved at følge med, selvom vi løbende er på tegnsprogskurser. Han udvikler sig helt enormt. Vi føler os utroligt taknemmelige over, at der findes lærere og pædagoger som dem på CDH. De er utroligt kompetente og brænder virkelig for det, de laver, siger Valdemars far, Lars Haakonsen, der er formand for skolebestyrelsen på CDH.

I aflastning i Planethuset

Lars Haakonsen fremhæver, at der ofte arbejdes med en-til-en-undervisning i skoletilbuddet. Medarbejderne har et indgående kendskab til eleverne og er gode til at fornemme, når en elev trænger til en pause eller har behov for at sidde lidt alene.

- Skolen arbejder også med Valdemars artikulation og verbale formåen. Han siger nu flere ord, som vi kan forstå. Men det er ikke kun skolen, der yder en kæmpe indsats for at udvikle hans kommunikation. Det gør pædagogerne i Planethuset også, siger Lars Haakonsen.

Valdemar er tilknyttet CDH's aflastnings- og botilbud Planethuset, hvor han overnatter tre dage om ugen og også tilbringer nogle weekender og

Tegnsprogsmiljøet er fantastisk for Valdemar, siger Lars Haakonsen.

ferieuger. I begyndelsen var det svært for forældrene at slippe ham, men de vidste, at det ville være godt for Valdemar at få nogle flere oplevelser i tegnsprogsmiljøet.

- Valdemar har ingen venner i lokalområdet, han kan kommunikere og lege med. Hans sociale liv er i skolen og i Planethuset. Det er dér, han har sine venner og kan indgå i en social sammenhæng med ligestillede.

- Vi oplever det som en kæmpe ressource, at CDH er et helhedstilbud. Behandlingsafdelingen er også guld værd. For udenforstående kan det være svært at forstå, hvor stor en tryghed det giver os at vide, at et høreapparat hurtigt kan blive repareret, hvis det driller. Men fakta er, at vi har en dreng, der er ude af stand til at kommunikere med omverdenen, hvis hans høreapparater går i stykker, konstaterer Lars Haakonsen.

STU-uddannelsen skal ruste de unge bedst muligt til voksenlivets udfordringer.

Uddannelser til unge og voksne med høretab

CDH tilgodeser unge med høretab med en særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse – STU, mens voksne med behov for visuel kommunikation henter ny viden ved at gå til voksenundervisning.

CDH's ekspertise inden for visuel kommunikation bevirker, at der er stor søgning til centrets tilbud inden for voksenundervisningsområdet. Foruden den særlige STU-uddannelse til unge forestår centret forberedende voksenundervisning (FVU) ordblindeundervisning (OBU) samt holdundervisning og individuel undervisning under loven om kompenserende specialundervisning.

Al undervisning tilrettelægges ud fra individuelle undervisningsplaner, der tager udgangspunkt i den enkeltes kommunikationsform og faglige niveau.

Mestring af eget liv

Mestring af eget liv er overskriften for den treårige STU-uddannelse, der er tilpasset elever med høretab og yderligere funktionsnedsættel-

ser. Målet med uddannelsen er at ruste de unge personligt, fagligt og socialt til voksenlivets udfordringer ud fra den enkeltes individuelle behov og udfordringer.

De fleste af STU-eleverne har gået i skole på CDH, men der optages elever fra hele landet på uddannelsen, der veksler mellem obligatorisk undervisning i dansk, regning og økonomi, fælles motion, botræning og praktikophold. Hertil kommer emner og fag, som den enkelte unge selv ønsker, og som er skrevet ind i den unges uddannelsesplan.

I praktikopholdene lægges der vægt på, at de unge får afprøvet flere muligheder, så der tegner sig et billede af deres interesser og formåen i relation til fremtidige beskæftigelsesmuligheder. Botræningen forlægges ofte til en af de unges boliger, hvor der arbejdes med madlavning, rengøring, planlægning af indkøb, boligindretning, nabokontakt m.v. Der er også praktisk undervisning, hvor eleverne f.eks. fremstiller møbler og lampeskærme.

Et vigtigt element i uddannelsen er, at eleverne får kendskab til de kommunale aktivitets- og støttetilbud. Derfor informeres de bl.a. om mulighederne for brug af tolke, døvekonsulenter og støttepersoner, ligesom de introduceres til tilbuddene i Døves Kulturcenter, så de kan lære nye mennesker at kende og få skabt nye sociale netværk.

Undervisningstilbud til voksne

Mange voksne med behov for visuel kommunikation følger CDH's FVU-undervisning i læsning, skrivning og stavning.

FVU er et gratis uddannelsestilbud til voksne, der har behov for at forbedre deres grundlæggende færdigheder. Den eneste forskel på FVU på CDH og andre voksenuddannelsesinstitutioner er, at der undervises på tegnsprog. Hertil kommer, at centret arbejder med hold med kun 8-10 deltagere, så der er tid til at forklare og vejlede individuelt.

På basis af test af læsefærdighederne tilbyder CDH også gratis ordblindeundervisning til alle borgere med behov for visuel kommunikation. Centrets lærere er specialuddannede til at varetage ordblindeundervisningen, der er centreret omkring brug af it-hjælpemidler og kompenserende læringsstrategier.

Kompenserende voksenundervisning

Målet med undervisningsaktiviteterne under loven om kompenserende specialundervisning er at styrke voksne tegnsprogbrugeres mulighed for at deltage aktivt i samfundet. Undervisningen kan enten foregå på små hold eller som individuel undervisning.

En stor del af undervisningen fokuserer på brugen af computer, tablets og mobiltelefoner, da det digitale samfund med e-boks, elektronisk tidsbestilling, elektronisk kommunikation med myndigheder osv. rummer mange nye muligheder – og mange nye udfordringer – i hverdagen.

Alt efter ønsker og behov undervises der også i f.eks. tale/høretræning, kommunikationstræning, engelsk, tegnsprog, læsning af skønlitteratur, skriftlig formulering og talforståelse, ligesom der kan ydes studiehjælp i forbindelse med deltagelse i uddannelser på andre uddannelsesinstitutioner. Det er også muligt at få hjemmeundervisning, hvis det bedst tilgodeser behovet, ligesom underviserne indgår i eventuelle mentoropgaver, der kan søges efter behov.

Rigtigt godt med en mentor

Mentortimerne er alletiders, fastslår Peter Aage Jensen, der er i gang med en chaufføruddannelse.

Peter Aage Jensen har tidligere haft forskellige praktikophold, men nu er han fast besluttet på at få en uddannelse, som kan kvalificere ham til et fast arbejde. Hans store drøm er at blive lastbilchauffør, og derfor er han gået i gang med en chaufføruddannelse på AMU Nordjylland.

- Det kan sagtens lade sig gøre at køre lastbil, selvom man er døv. Og jeg ved, at der er mange ledige job, siger Peter Aage Jensen, der er tegnsprogsbruger. For år tilbage gik han i CDH's skoletilbud for elever med høretab, og efterfølgende har han bl.a. gået til FVU i dansk og matematik hos CDH.

- Det var et krav, at jeg bestod FVU trin 4 i dansk for at komme ind på AMU Nordjylland, forklarer Peter Aage Jensen, der har tolkebistand i alle lektioner på AMU Nordjylland. Han er glad for at gå på AMU-centret, men erkender, at det indimellem er svært. Der er mange prøver, der skal bestås, og mange skriftlige opgaver, der skal afleveres. Så derfor er det vigtigt for ham, at han har fået bevilget studiehjælp gennem Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) i form af mentortimer med en lærer fra CDH.

Forklarer indholdet

- Det er rigtig godt at sidde alene med en lærer og få forklaret det indholdsmæssige i materialerne. Det gør det meget lettere at forstå de ting, jeg skal læse og lære. Jeg kan også få hjælp til det skriftlige. Læreren er rigtig god, og jeg bestemmer selv, hvad jeg har brug for hjælp til. Op til eksamener har jeg altid meget brug for min mentor, forklarer Peter Aage Jensen, der typisk får lagt mentortimerne lige efter skoletid, så han kan køre direkte fra AMU-centret til CDH's voksenundervisningslokaler hos Døves Kulturcenter.

- Nogle uger mødes jeg med min mentor mandag, onsdag og fredag. Bagefter går jeg tit ind i Døves Kulturcenter for at snakke med mine venner. Hvis jeg ikke har for travlt, kommer jeg på Døves Kulturcenter næsten hver dag. Jeg kan godt lide at komme her, og jeg kan godt lide at blive undervist alene.

- Jeg må bruge et år på min chaufføruddannelse, men jeg håber at kunne gøre det hurtigere. Jeg vil gerne have kørekort til både lastbil og anhænger. Jeg vil også gerne have et krankursus, så jeg kan arbejde med meget forskelligt. Firmaerne skal vide, at vi døve kan akkurat det samme som hørende. Der skal bare være en god kommunikation om f.eks. hjælpemidler og tolkeassistance, siger Peter Aage Jensen.

Aflastnings- og botilbud

I den ene ende af Planethuset er der aflastningstilbud til CDH's skoleelever med høretab. I den anden ende af huset trives fire unge tegnsprogsbrugere i et lille botilbud.

Juhu. Fodboldspillet i Planethuset er populært.

Det er svært for børn, der bruger visuel kommunikation, at indgå i sociale relationer med jævnaldrende i lokalområdet. De har ikke kammerater lige rundt om hjørnet. Derfor benytter mange forældre til elever i CDH's skoletilbud sig af muligheden for at lade deres børn bo en eller flere dage om ugen i aflastningstilbuddet Planethuset.

I Planethuset kan elever med høretab og yderligere funktionsnedsættelser være sammen med deres venner efter skoletid, deltage i fritidsaktiviteter og udvikle deres sociale kompetencer i et miljø, hvor pædagogerne bruger dansk, tegnsprog, dansk med støttetegn og andre former for visuel kommunikation.

Alt efter forældrenes ønske kan børnene bo et-fire døgn om ugen i Planethuset, der ligger i tilknytning til skoletilbuddet. Hertil kommer otte weekender om året og en uge i skoleferien.

Dyrker deres interesser

Når Planethusets pædagoger har hentet eleverne på skolen, slapper eleverne af på deres værelser. Herefter er der fælles eftermiddagskaffe, inden dagens fritidsaktiviteter går i gang. Flere af eleverne er medlemmer af handicapidræt. Nogle går til svømning, en pige går til "Vild med dans" og en gruppe drenge vil gerne spille fodbold i sportshallen.

Nogle gange arrangeres der f.eks. en pigedag, hvor pigerne sætter hår, ordner negle, tager i biografen osv., eller en drengetur til en AaB-kamp på stadion. Børnene hjælper også til med aftensmad, madpakkesmøring og oprydning efter lyst og alder, da der lægges vægt på, at det føles hjemligt at bo i Planethuset.

Botilbud til unge

I den ene ende af Planethuset åbnede CDH i 2014 et lille, selvstændigt botilbud med plads til fire unge over 18 år med høretab og yderligere funktionsnedsættelser. Aktuelt har tre af de

Fortsættes næste side.

Mange forældre benytter sig af muligheden for at lade deres børn bo en eller flere dage om ugen i Planethuset.

I botilbuddet nyder de unge ungdomslivet, mens de trænes i at bo for sig selv.

unge tidligere gået i CDH's skoletilbud og været i aflastning i Planethuset, men der modtages unge fra hele landet.

Botilbuddet har karakter af et midlertidigt døgn-tilbud, hvor de unge nyder ungdomslivet samtidig med, at deres behov for fremtidig støtte og boform afklares. Det er en forudsætning, at de unge er enten i gang med en ungdomsuddannelse eller er beskæftiget i et dagtilbud.

I Planethuset har de unge egne værelser, men deler bad og køkken med deres medboere. Et

vigtigt mål med opholdet er at træne de unge i dagligdagens gøremål som at vaske tøj, gøre rent, vaske op og lave mad så de – ud fra deres forskellige forudsætninger – får opbygget størst mulighed grad af selvstændighed og indflydelse på eget liv.

I fritiden hygger de sig på deres værelser, i fælles-køkkenet, i haven eller med hver deres interesser. Da Planethuset ligger tæt på Døves Kulturcenter, er det let for dem at gøre brug af muligheden for at deltage i centrets aktiviteter og være sammen med andre unge tegnsprogsbrugere.

Niklas er glad for at bo i Planethuset, hvor han oplever den frihed, der hører til at være flyttet hjemmefra.

Det oplagte valg for Niklas

Da Niklas Eriksen var ni år, flyttede hans familie fra Sjælland til Aalborg, fordi sønnen ikke trivedes i sin skole. Niklas Eriksen er tegnsprogsbruger og har flere tillægshandicap, og forældrene mente, at CDH's skoletilbud ville være det bedste for sønnen.

Nu er Niklas 20 år, og tiden har vist, at forældrene traf den rette beslutning, da de rykkede teltplæne op. Niklas faldt hurtigt til i CDH's skole og senere i aflastningstilbuddet, hvor han i flere år overnattede nogle dage om ugen. Da han var færdig med skolen, begyndte han på CDH's STU-uddannelse, og for snart to år siden flyttede han ind i Planethuset i CDH's botilbud for unge med høretab. Her bor han sammen med tre unge piger, der også går på STU.

– De to af pigerne gik jeg også i skole med. Vi har det rigtigt godt sammen. Vi har hver vores værelse og spiser sammen i køkkenet. Vi hjælper hinanden med rengøring og med at lave mad. Udenfor i haven har vi en køkkenhave, hvor vi dyrker gulerødder, salat, spinat, ærter og blomster. Vi har også en terrasse, hvor vi kan sidde og hygge os.

– I fritiden kan jeg godt lide at cykle nogle ture eller se en film på computeren. Ellers svømmer vi eller

går i fitnesscenter eller i Døves Kulturcenter. Pigerne kan også godt lide at spille kort, fortæller Niklas.

En god mellemstation

For Niklas' forældre var Planethuset den oplagte mellemstation på sønnens vej ud i voksenlivet. I Planethuset oplever han en frihed, han ikke tidligere har haft, samtidig med, at han oplever, hvad det vil sige at bo for sig selv. Han trænes i de krav og forpligtelser, der hører voksenlivet til. Men årene i botilbuddet og på STU er også et afklaringsforløb, der skal afdække hans muligheder og behov for støtte i forhold til fremtidig bolig.

Når Niklas afslutter sin STU, håber han at komme i beskæftigelse på det beskyttede værksted Ålykke i Aalborg. På Ålykke er der flere former for arbejde, og han har ikke helt besluttet, hvad han vil søge ind på. Men kantinearbejde er en fristende mulighed.

– På STU har jeg været i praktik som pedel, på et plejehjem og i et køkken. Køkkenarbejdet er nok det, jeg er mest glad for. Jeg kan godt lide at lave mad, og jeg er rigtig god til det. Jeg kan også godt lide at vaske op, rydde op, tørre borde af og sætte service på plads, siger Niklas.

Stærkt samarbejde om specialerne

Det tværfaglige samarbejde er en vigtig del af indsatsen i CDH's Behandlings- og vejledningsafdeling, der både retter sig mod børn, unge og voksne på CDH og mod brugere af specialrådgivningen i hele landet.

En stor faglig viden om høretab og døvblindhed er det stærke afsæt for ydelserne i CDH's Behandlings- og vejledningsafdeling, der beskæftiger syns- og hørekonsulenter, audiologisk personale, fysioterapeuter, psykologer, ergoterapeuter, sygeplejersker, en socialrådgiver, en musikerapeut og en mobilityinstruktør. Der er endvidere tilknyttet en fast stab af børnelæger og andre speciallæger til afdelingen.

For medarbejderne i Behandlings- og vejledningsafdelingen udgør det tværfaglige samarbejde med pædagoger, lærere, pårørende, psykologer, læger, bandagister, socialrådgivere m.v. en stor del af opgaven. Det er vigtigt at dele erfaringer og viden med alle relevante "interessenter" omkring den

enkelte person, så der kan tilrettelægges den bedst mulige indsats.

Ekspert i syn og hørelse

Behandlings- og vejledningsafdelingen har mere end 50 års ekspertise inden for syns- og høretab. Afdelingen yder dels bistand til elever og beboere på CDH, dels til de mange eksterne børn og voksne med CI og høreapparater, der indgår i CDH's tilbud inden for døvblinde- og høretabsområdet.

Alt efter behov får målgrupperne løbende kontrolleret syn og/eller hørelse, ligesom der foretages kontrol og tilpasning af høreapparater og CI-udstyr. Syns- og hørekonsulenterne medvirker også ved lys-

og lydmålinger og ved afprøvning og vurdering af høreteknisk udstyr i boformer, undervisningslokaler m.v. En anden vigtig opgave er at rådgive og undervise pårørende og professionelt personale, både på CDH og rundt i landet.

Fast eller periodevis terapi

Mange elever og beboere på CDH får fast fysioterapi en eller to gange om ugen. Andre trænes i perioder. Fysioterapeuterne træder også til, når der er akut behov for behandling i forbindelse med sygdom eller tilskadekomst. Behandlingen foregår i botilbuddene, i Aktivitets- og samværstilbuddet og i skoletilbuddene og gennemføres altid i nært samarbejde med personalet.

Ergoterapeuterne arbejder ofte med forløb, f.eks. inden for spisetræning, skrivning og styrkelse af andre motoriske færdigheder, ligesom de bl.a. rådgiver omkring hjælpemidler. Musikerapeuten arbejder med bl.a. stemmetræning, høretræning, rytmik, sang, samspil, kommunikation og opmærksomhedstræning.

Sygeplejerskerne er bindeleddet mellem læger, terapeuter, forældre, boformer og skole. Sygeple-

jerskerne tilser beboere og planlægger og deltager i alle interne helbredsundersøgelser og i eksterne undersøgelser efter behov. Sideløbende underviser de centrets medarbejdere i bl.a. medicinhåndtering og løser andre sundhedsfremmende og sygdomsforebyggende opgaver.

Mobiliteten inde og ude

Behandlings- og vejledningsafdelingen har også en mobilityinstruktør, der har til opgave at sikre, at døvblinde elever og beboere kan færdes trygt og sikkert på egen hånd. Der er stor livskvalitet forbundet med at være selvhjulpne og f.eks. kunne gå fra rum til rum eller deltage i madlavning og andre daglige gøremål.

Mobilityinstruktøren rådgiver elever, beboere og personale om mobilitet og vurderer, om ændringer af f.eks. indretning, farvevalg, belysning eller akustik vil kunne forbedre hverdagen for en eller flere beboere. I samarbejde med bl.a. ergoterapeuterne udtænkes nye hjælpemidler, og uden døre arbejdes der med gelændere, markeringer langs stierne, beplantninger og andre pejlemærker, der kan øge de døvblindes mulighed for at orientere sig og færdes frit.

Kontrol og tilpasning af høreapparater og CI-udstyr er en vigtig opgave for Behandlings- og vejledningsafdelingen.

Syns- og hørekonsulenterne medvirker bl.a. ved lydmålinger og installation af høreteknisk udstyr.

Mange elever og beboere får fast fysioterapi en eller to gange om ugen. Andre trænes i perioder.

Landsdækkende Materialecenter

Et forlag på CDH fremstiller vederlagsfrie undervisnings- og vejledningsmaterialer til personer med høretab eller døvblindhed, tegn til tale brugere og fagfolk, som arbejder inden for specialområderne.

Det er de færreste forlag, der trykker materialer i oplag på få hundrede eksemplarer. Men det gør Materialecentret på CDH nogle gange.

Som landsdækkende center for visuelle og auditive specialundervisningsmaterialer er det Materialecentrets opgave at udgive undervisnings-, vejlednings- og informationsmaterialer til personer med høretab, døve, døvblinde, tegn til tale brugere og professionelle inden for områderne. Derfor udgives der også materialer til og om ganske små målgrupper – eksempelvis børnebøger med tegn på arabisk.

Materialecentret er finansieret af KaS under VISO. Heraf følger, at centret vederlagsfrit rådgiver om – og leverer – vejledningsmaterialer,

En lille håndfuld af de mange materialer, som folkeskolerne efterspørger.

bøger, spil, film, CD'er m.v. til skoler og øvrige institutioner, som underviser døvblinde, personer med høretab og tegn til tale brugere i henhold til folkeskoleloven og andre undervisningsrettede love og bekendtgørelser.

Børnehaver, vuggestuer og dagplejere med børn med høretab, døvblindhed eller tegnstøttet kommunikation er andre målgrupper for materialerne. PPR-konsulenter, vejledere og pårørende tilgodeses ligeledes, mens øvrige interesserede kan købe materialerne, som eksempelvis tosprogede børn og børn med forsinket sproglig udvikling også kan have glæde af.

Skal matche de aktuelle behov

Materialecentret udgiver stadig flere materialer, der henvender sig til lærere og pædagoger i almindelige folkeskoler. Hvor børn med svære høretab tidligere benyttede specialundervisningstilbud, bliver de i dag CI-opererede, så de oftest er i stand til at gå i almindelige folkeskoleklasser. Samtidig inkluderes stadig flere børn med funktionsnedsættelser i folkeskolerne.

Udviklingen har øget behovet for oplysningsmaterialer til skolerne. Den har også øget behovet for, at Materialecentret fastholder og formidler viden inden for specialerne, så målgrupperne tilgodeses bedst muligt i deres høre-, tale- og sprogudvikling, hvad enten de er CI-opererede, tegnsprogsbrugere eller kommunikerer med tegn til tale.

Materialecentret dækker alle facetter fra ideudvikling til layout og tryk.

I bestræbelserne på at matche aktuelle behov samarbejder Materialecentret med fagfolk og forældrerepræsentanter om udvikling af nye materialer, ligesom centrets medarbejdere altid er lydhøre, når de får forespørgsler og forslag til nye udgivelser.

De 11 medarbejdere dækker alle arbejdsfacetter fra idéudvikling til layout og tryk, og interessen for udgivelserne er stor. Mens Materialecentret i 2011 udleverede ca. 20.000 materialer, blev der i 2015 udleveret ca. 50.000 materialer på basis af samtaler med brugerne om ønsker og behov.

Stor succes med Tegnapp

På Materialecentrets hjemmeside matcen.dk er der link til mere end 300 trykte og digitale udgivelser, der kan bestilles i centrets webshop. Der er også links til forskellige apps.

Mulighederne for at tilgode se målgrupperne med digitale tilbud bliver stadig større. For tre år siden lancerede centret f.eks. Tegnapp, der er blevet en stor succes. Tegnapp er en tegnsprogsbaseret ordbog, hvor professionelle og pårørende kan søge efter tegn og få dem vist i små videoklip.

Tegnapp indeholder ca. 6.000 videosekvenser, og brugerne kan selv tilføje individuelle tegn, som de anvender ved kommunikation med en tegnsprogsbruger. Tegnapp, der kan downloades gratis til smartphones og tablets, har i dag ca. 25.000 brugerprofiler.

Uundværlige materialer

Som flittig bruger af Materialecentrets udgivelser tilhører Lisa Aalbæk fra Bjæverskov den stadigt voksende gruppe af pårørende og fagfolk, der efterspørger centrets materialer til tegnstøttet kommunikation. Lisa Aalbæk er mor til otteårige Kasper, der er født med en sjælden kromosomfejl.

- Kasper er forsinket i sin udvikling og har kognitive, sproglige og kommunikative udfordringer. Han har haft stort behov for både at høre, se og mærke de sproglige begreber. Hvis vi ikke havde haft Materialecentrets bøger og spil med tegn, ved jeg ikke, hvad vi skulle have gjort, siger Lisa Aalbæk, der har sprogrænet dagligt med Kasper, siden han var spæd.

Stor glæde af Tegnappen

Det er ikke kun de trykte materialer, der har haft – og stadig har – stor betydning for sprogræningen med Kasper.

- Tegnappen er helt uundværlig. Jeg printer tegn ud og sætter dem i de børnebøger, vi læser. Nu, hvor han er begyndt i en specialklasse, sætter jeg også tegn ind i hans skolebøger. I Kaspers klasse er der tre elever, der også bruger tegn til tale. Hvis vores børn skal inkluderes, er det vigtigt, at skole og forældre hjælper hinanden, og at der findes et ressourcested som Materialecentret, siger Lisa Aalbæk.

Medforfatter på bøger

Lisa Aalbæk træner med Kasper ud fra den svenske Karlstadmodel, hvor sprogudviklingen bl.a. baseres på tegn til tale i kombination med billeder og skrift. Med årene har Kasper fået et stadigt større ordforråd, og han kan nu sammensætte sætninger med op til ni ord.

Lisa Aalbæks begejstring for sprogræningen og Materialecentret har både medført, at hun er ved at uddanne sig til vejleder i Karlstadmodellen, og

at hun er medforfatter på en ny serie bøger med tilhørende ordkort hos Materialecentret.

- Det er fantastisk, at man kan henvende sig med en idé til Materialecentret, og at de så er lydhøre og klar til at føre den ud i livet. Sammen med en anden forælder og to talepædagoger har jeg skrevet en serie Emma-bøger, hvor alle ord er tegnsat. Nu har vi suppleret bøgerne med ordkort med tegn. Alle ord fra bøgerne står på kort, der er delt op, så hver ordklasse har sin egen farve. Det gør det muligt at tale om navneord, udsagnsord, sætningsopbygning, grammatiske regler osv.

- For nylig har jeg henvendt mig til Materialecentret med en ny idé. Vores skolebørn har et stort behov for hjælp i undervisningen, så det er alfa og omega for os, at Materialecentret stadig kan hjælpe os med at få vores nye tegn til tale ideer realiseret, siger Lisa Aalbæk.

Kasper og Lisa Aalbæk træner ordklasser og grammatik med de nye ordkort, der hører til Emma-bøgerne.

Kvalitetssikring af kompetencerne

Systematisk kompetenceudvikling, vidensudvikling og vidensdeling er afgørende for CDH's position som enestående tilbud inden for døvblindhed og høretab.

CDH har gennem årene opbygget en unik ekspertise inden for døvblindhed og høretab. Kompetenceudvikling og vidensdeling har altid haft høj prioritet, og nu har centret igangsat en proces, der skal sætte yderligere fokus på udvikling af viden og kvalitetssikring af ydelserne.

Baggrunden for procesarbejdet er bl.a., at centret har fået nye, landsdækkende forpligtelser. CDH har i mange år haft status som landsdækkende helhedstilbud til døvblindsfødte med en omfattende specialrådgivnings- og kursusvirksomhed, som også er målrettet mod døvblindsblevne børn.

Siden 2014 er de landsdækkende forpligtelser øget, idet CDH er blevet leverandør til VISO, der er en del af Socialstyrelsen. Heraf følger bl.a., at CDH også yder landsdækkende rådgivning og forestår kurser og uddannelser i forhold til børn med høretab. Samtidig er centret landsdækkende, når det gælder undervisning og botilbud inden for høretabsområdet.

Materialecentret på CDH er også landsdækkende med forpligtelser inden for udvikling og produktion af visuelle og auditive specialundervisningsmaterialer til de to målgrupper.

Dokumentation af effekten

Et vigtigt mål med procesarbejdet er at få opbygget procedurer til systematisk vidensopsamling, så effekten af ydelserne i højere grad kan dokumenteres. Det er afgørende for CDH at efterleve omverdenens stigende krav til kvalitetssikring og dokumentation, men det er også afgørende, at den fortsatte kompetenceudvikling, internt som eksternt, tager udgangspunkt i viden om indsatsernes effekt.

Central kursusafdeling

Kursusområdet på CDH er central i bestræbelserne på at styrke vidensudviklingen og sikre centrets position som et enestående tilbud inden for høretab og døvblindhed. Konsulenterne tilrettelægger her fortløbende kurser og uddannelsesforløb for nyansatte og erfarne medarbejdere med afsæt i den enkeltes faglige niveau og aktuelle ønsker om udbygning af kompetencerne.

Uddannelsesaktiviteterne for de godt 300 medarbejdere kan både være interne og i form af videreuddannelse af lærere, pædagoger, socialrådgivere, sygeplejersker og øvrige personalegrupper på professionshøjskoler, universiteter og andre uddannelsesinstitutioner. Videndelingen på tværs af centrets mange faggrupper vægtes højt, da tværfagligheden er afgørende for effekten af indsatsen over for målgrupperne.

Kurser over hele landet

Eksternt omfatter CDH's uddannelsesaktiviteter en bred vifte af kurser og uddannelser landet over for undervisere, pædagoger, lærere og andre, der arbejder med personer med døvblindhed eller høretab.

CDH er bl.a. eneste udbyder af basisuddannelsen, den nationale grunduddannelse og diverse videregående uddannelser for ansatte på døvblindeinstitutioner. Forældre og pårørende er en anden stor målgruppe inden for såvel høretabs- som døvblindeområdet.

CDH har gennem flere år haft et samarbejde med Københavns Universitet, ligesom der udveksles og indhentes viden gennem nationale samarbejder med bl.a. høreklivker, internationale samarbejder og deltagelse i internationale konferencer inden for specialerne.

PD-projekt om partnerkompetence

- Det er kendetegnende for CDH, at der er stort fokus på kompetencerne. Der er altid nogle af os, der er på kursus eller i gang med en efteruddannelse, siger Dorte Lindberg Jensen, pædagog på Kloden med 16 års erfaring på døvblindeområdet – og nu også med en Pædagogisk Diplomuddannelse (PD) i specialpædagogik i bagagen.

Det var kursusafdelingen på CDH, der opfordrede Dorte Lindberg Jensen til at melde sig til den pædagogiske diplomuddannelse. Dorte Lindberg Jensen har i flere år undervist internt på CDH i bl.a. videoanalyse, og hun har altid interesseret sig meget for samspillet mellem pædagogen og den døvblindfødte.

Lysten til at dykke dybere ned i arbejdsfeltet og hente ny viden på diplomuddannelsen var stor, og hendes daværende leder bakkede op om idéen. Hermed var vejen banet for tilmelding til uddannelsen, der gennemføres som deltidsstudie med en ugentlig studiedag i to år.

Ligeverdige partnere

Uddannelsen har givet Dorte Lindberg Jensen mange nye indfaldsvinkler til jobbet, og afgangsprojektet med titlen "Etik, partnerkompetence og medfødt døvblindhed" understreger, hvad der optager hende allermost i arbejdet på Kloden.

- Etik og partnerkompetence er hjørnестenen i vores arbejde. Når man har et dobbelt sansetab, kan det være meget svært at give udtryk og forklare, hvad man ønsker. Det betyder, at vi let kan komme til at tage beslutninger på den døvblindfødtes bekostning. Den norske psykolog Per Lorentzen siger, at man i arbejdet med døvblindfødte skal forsøge

Pædagoger og døvblindfødte er ligeverdige parter. Vi pædagoger skal også lære, siger Dorte Lindberg Jensen.

at indrette situationerne, så tingene lykkes for den anden. Det synes jeg er et godt udgangspunkt.

- Jeg betragter min rolle som pædagog som værende partner i et ligeværdigt partnerskab. Den døvblindfødte er professionel inden for døvblindhed, så jeg skal også lære. Vi skal være ligestillede. Historisk har der været stor fokus på adfærdspædagogikken i arbejdet med døvblindfødte. Nu er man meget mere opmærksom på relationerne. Det er altid muligt at etablere en eller anden form for dialog ved at skabe samspil. Det dialogiske perspektiv er en grundpille i vores arbejde, siger Dorte Lindberg Jensen.

Siden Dorte Lindberg Jensen afsluttede sin PD, har hun holdt oplæg, bl.a. for kollegerne på Kloden. Her har de bl.a. drøftet, hvordan de kan skabe et regelsæt, der er baseret på en fælles forståelse af etik og værdier i deres individuelle samspil med den enkelte døvblindfødte. Hun har også skrevet en artikel, der er oversat til engelsk og sendt til internationale blade, og det er planen, at hun skal formidle problemfelter og konklusioner i afgangsprojektet på en kommende landskonference inden for døvblindeområdet.

Dorte Lindberg Jensens afgangsprojekt kan læses på [CDH.rn.dk/om CDH/ Publikationer/ Projekter](http://CDH.rn.dk/om%20CDH/Publikationer/Projekter).

CDH's mission, vision og værdier

MISSION

– Hvad er det, vi skal?

CDH's mission er at sørge for, at børn, unge og voksne med tilknytning til CDH får de bedst mulige vilkår for at mestre deres eget liv med de forudsætninger, de har.

VISION

– Hvad er det, vi vil?

Vi vil være enestående inden for vores specialer – døvblindhed og høretab.

VÆRDIER

– Hvordan vil vi gøre det?

PROFESSIONALISME
– altid fokus på opgaven

RESPEKT
– hele vejen rundt

TROVÆRDIGHED
– vi gør det, vi siger

- og desuden ved at værne om brugeres og medarbejderes trivsel som grundværdi for en god arbejdsplads og for det bedste faglige udbytte.

Fakta om tilbuddene på CDH

Rådgivning – døvblinde

Konsulentfunktionen for døvblinde yder landsdækkende, vederlagsfri specialrådgivning (i regi af VISO/KaS) til ca. 95 døvblindfødte og døvblindblevne børn og unge. Der ydes endvidere specialrådgivning til ca. 135 voksne døvblindfødte.

Undervisning – døvblindfødte

CDH's Undervisningsafdeling gennemfører individuelt tilpasset undervisning af elever med døvblindhed fra 0.-10. klasse. Unge døvblindfødte kan følge en STU-uddannelse. Voksne beboere på CDH tilbydes undervisningsforløb under loven om kompenserende specialundervisning.

Botilbud – døvblindfødte

CDH's botilbud til døvblindfødte omfatter Bøgehuset, der er normeret til 8 børn, Ungdomshjemmet (11 pladser) samt voksentilbuddene Danalien (14 boliger) og Kloden (24 boliger). Boligerne ligger tæt på skoletilbuddet og Aktivitets- og samværstilbuddet, så der opnås helhed i hverdagen.

Aktivitets- og samværstilbud – døvblinde beboere

CDH's Aktivitets- og samværstilbud til unge og voksne beboere råder over Skovhuset i Hammer Bakker og Aktivitetshuset, der ligger i tilknytning til Danalien i Aalborg. I løbet af 2016 åbnes et tredje aktivitetstilbud i tilknytning til CDH's bygninger på Kollegievej i Aalborg.

Småbørnsvejledning og skolerådgivning – høretabsområdet

Som højtspecialiseret tilbud under VISO/KaS yder CDH landsdækkende, vederlagsfri småbørnsvejledning og skolerådgivning til pårørende og fagfolk i barnets nærmiljø. Specialrådgivningen omfatter aktuelt ca. 40 småbørn og 135 skolebørn.

Undervisning – høretabsområdet

CDH's Undervisningsafdeling forestår individuelt tilpasset undervisning af elever med høretab fra børnehaveklasse til og med 10. klasse. Unge med behov for visuel kommunikation tilbydes en STU-uddannelse, mens voksne kan deltage i forberedende voksenundervisning, ordblindeundervisning og individuelt tilrettelagte forløb under loven om specialundervisning.

Aflastnings- og botilbud – høretabsområdet

CDH tilbyder elever med høretab aflastningsophold i Planethuset en eller flere dage om ugen samt enkelte weekender og ferieuger. CDH har desuden et botilbud (4 pladser) til unge over 18 år med høretab og yderligere funktionsnedsættelser.

Behandlingstilbud

Behandlingstilbuddet på CDH omfatter undersøgelser og behandling af børn, unge og voksne med høretab eller medfødt døvblindhed. Afdelingens ydelser varetages af sygeplejersker, fysioterapeuter, ergoterapeuter, psykologer, synspædagog, hørekonsulenter, socialrådgiver, musikterapeut og mobilityinstruktør. Hertil kommer forskellige speciallæger på konsulentbasis.

Materialer

Materialecentret på CDH udvikler, fremstiller og udgiver digitale og trykte undervisnings-, informations- og vejledningsmaterialer. Materialerne er målrettet mennesker med høretab, døvblinde, tegn til tale brugere og professionelle inden for områderne.

Uddannelser og kurser

CDH's kursusafdeling gennemfører en bred vifte af kurser og uddannelser landet over for undervisere, pædagoger, lærere og andre, der arbejder med personer med døvblindhed eller høretab. Forældre og pårørende er en anden stor målgruppe. Internt tilrettelægger afdelingen fortløbende uddannelsesaktiviteter for alle medarbejdergrupper.

Læs mere om de enkelte tilbud, visitation, finansiering m.v. på www.cdh.rn.dk

Ud over de nævnte tilbud og funktioner har CDH også en Serviceafdeling samt afdelingen Administration og kompetenceudvikling. Der er i alt ca. 330 medarbejdere på CDH (2016).

August 2016

Udgiver:
Center for Døvblindhed og Høretab
Kollegievej 1
9000 Aalborg
Tlf. 97 64 72 00
cdh@rn.dk

Ansvarshavende:
Forstander Lars Søbye

Tekst:
Journalist Tinka Brøndum

Foto:
Jesper Voldgaard m.fl.

Layout:
Materialecentret

Tryk:
Dafolo

Oplag:
300 stk